

Sylwia Wróblewska
KAE SEP

KOMITET AUTOMATYKI ELEKTROENERGETYCZNEJ SEP

ELECTROENERGY AUTOMATION COMMITTEE OF ASSOCIATION OF POLISH ELECTRICAL ENGINEERS

Streszczenie: Przedstawiono historię oraz kierunki działania Komitetu Automatyki Elektroenergetycznej.

Abstract: There is given history and fields of activity the Electroenergy Automation Committee.

Słowa kluczowe: automatyka elektroenergetyczna, zabezpieczenia przekaźnikowe

Keywords: electroenergy automation, protection systems

1. Historia i ludzie Komitetu

Komitet Automatyki Elektroenergetycznej został powołany Uchwałą nr 12–84/87 Zarządu Głównego SEP z dnia 19 czerwca 1986 roku. Inicjatorami tego wydarzenia byli członkowie SEP, zabezpieczeniowcy – kol. kol. śp. Adam Pawłowski, Krystyna Przedmojska i Stanisław Wypych. Inicjatywa powołania nowego Komitetu znalazła się we wnioskach konferencji *Automatyzacja sieci rozdzielczych Krajowego Systemu Elektroenergetycznego*, która odbyła się w dniach 21–22 maja 1986 roku w Zamościu. Inicjatywa ta znalazła zrozumienie u ówczesnego Przewodniczącego Zarządu Głównego – Jacka Szpotańskiego, który dotychczas wspiera duchowo działalność Komitetu. Uzasadnieniem powołania Komitetu była specyfika problematyki dotyczącej automatyki elektroenergetycznej polegająca na złożoności zagadnień objętych jej zakresem, dużej odpowiedzialności w systemie elektroenergetycznym i wynikającej z tego potrzeby wzajemnych konsultacji popartych doświadczeniami specjalistów. Z tej specyfiki, zapewne, wynikała potrzeba organizowania przez Ministerstwo Energetyki, od 1959 roku Narad Przekaznikowych. Narady te, choć miały charakter urzędowy, to integrowały specjalistów wokół istotnych dla energetyki problemów technicznych. Inicjatorem i organizatorem wymienionych narad był śp. Władysław Miedziński. Powołanie Komitetu miało zamienić urzędowy charakter działalności w dziedzinie automatyki elektroenergetycznej na charakter społeczny, który łączyłby zajmowanie się zagadnieniami technicznymi z koleżeńskimi relacjami specjalistów, polegającymi zarówno na wymianie doświadczeń zawodowych, jak i na kontaktach towarzyskich.

Wymieniona uchwała ZG SEP określała zakres działalności KAE w słowach: „*Działalność Komitetu obejmuje problemy produkcji urządzeń automatyki elektroenergetycznej, projektowania tej automatyki, montaż i eksploatację oraz zagadnienia dotyczące postępu technicznego we wszystkich dziedzinach – zarówno w zakresie systemu elektroenergetycznego, jako całości, jak też obiektów elektroenergetyki zawodowej i przemysłowej*”. Działalność Komitetu miała polegać na inicjowaniu i współorganizowaniu szkoleń, seminariów, konferencji i zebrań propagujących nowoczesne rozwiązania oraz doświadczenia z dziedziny elektroenergetycznej automatyki, zabezpieczeniowej, sterującej i regulacyjnej. Komitetowi powierzono też inicjowanie publikacji t. j. książki, artykuły, opracowania.

W zorganizowanym przez inicjatorów, inauguracyjnym zebraniu KAE, które odbyło się w Warszawie w dniu 30 stycznia 1987 roku wzięło udział 32, spośród 46 członków. Na wymienionym zebraniu wybrano przewodniczącego, którym został, prof. Andrzej Wiszniewski oraz Prezydium, w skład, którego weszli: Antoni Lisowski, Aleksander Pacan, Adam Pawłowski, Krystyna Przedmojska, Andrzej Strzelecki, Wilibald Winkler, Juliusz Wróblewski, Witold Żyromski. Przewodniczący i Prezydium poprosiło prof. Jana Trojaka o pełnienie funkcji Honorowego Przewodniczącego KAE, uzyskując jego zgodę. Funkcję sekretarza Komitetu powierzono kol. Krystynie Przedmojskiej.

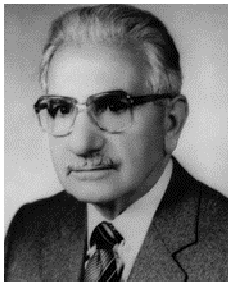
W styczniu 1990 roku z funkcji Przewodniczącego KAE ustąpił prof. Andrzej Wiszniewski. Na plenarnym zebraniu KAE, które odbyło się w styczniu tego roku, wybrano Przewodniczą-

cego Komitetu w osobie prof. Bohdana Synala oraz 9-cio osobowe Prezydium.

Prof. Bohdan Synal pełnił funkcję Przewodniczącego KAE przez 20 lat, do 4 lutego 2010 roku, kiedy to ustąpił z tej funkcji, pozostając jednak w Prezydium. Tego dnia, na walnym zebraniu Komitetu wybrano Przewodniczącego w osobie prof. Eugeniusza Rosołowskiego oraz 9 osobowe Prezydium KAE.

Prof. Jan Trojak był Honorowym Przewodniczącym Komitetu do swojej śmierci, a więc do 27 kwietnia 1994 roku.

5 lutego 2001 r., na zebraniu plenarnym uznano prof. Andrzeja Wiszniewskiego Honorowym Przewodniczącym KAE.

Rys. 1. Prof. Jan Trojak

Rys. 2. Prof. Andrzej Wiszniewski

Do Prezydium KAE wybierano, początkowo 12, a od 2006 roku 9 osób. Byli to wybitni specjaliści w dziedzinie automatyki elektroenergetycznej, którzy aktywnie współdziałali w pracach Komitetu. W kadencjach od 1987 do 2014 roku w skład Prezydium wchodził: Krzysztof Borkiewicz, śp. Andrzej Dobroczek, Kazimierz Gostomski, prof. Piotr Kacejko, Marek Krupa, Ryszard Migdalski, Julian Noga, Jan Osik, Henryka Ostrowska, Aleksander Pacan, śp. Adam Pawłowski, Krystyna Przedmojska, Ryszard Rabiega, Krzysztof Sitkiewicz, śp. Andrzej Strzelecki, prof. Zbigniew Szczerba, śp. prof. Wilibald Winkler, Marek Wołoch, śp. prof. Juliusz Wróblewski, Sylwia Wróblewska, Krzysztof Woliński, Stanisław Wypych, Andrzej Żurek, śp. Witold Żyromski.

Rys. 3. Prof. Bohdan Synal

Rys. 4. Prof. Eugeniusz Rosołowski

Na walnym zebraniu KAE, w dniu 5 lutego 2014 roku dokonano wyboru aktualnych władz Komitetu. Przewodniczącym został ponownie prof. Eugeniusz Rosołowski. W skład Prezydium weszli: Adam Babś, Krzysztof Borkiewicz, śp. Andrzej Dobroczek, Marek Krupa, Marcin Lizer, Ryszard Migdalski, Jan Osik, Anna Seliga (sekretarz), Krzysztof Woliński, Sylwia Wróblewska.

W okresie 30 lat istnienia Komitetu, z naszego grona ubyło wielu kolegów. Odeszli wybitni naukowcy, profesorowie, nasi nauczyciele: Jan Trojak, Józef Żydanowicz, Juliusz Wróblewski, Wilibald Winkler. Odeszli nasi koledzy, zabezpieczeniowcy zaangażowani w tworzenie KAE i w jego prace: Adam Pawłowski, Andrzej Strzelecki, Marian Namiotkiewicz, Jerzy Wojciechowski, Witold Żyromski, Wacław Rankiewicz, Andrzej Dobroczek. KAE liczy aktualnie 120 członków.

2. Kierunki działania

Działalność KAE, od początku jego istnienia, polega na organizowaniu corocznych zebrań plenarnych, na których omawiane są bieżące i planowane prace, wygłaszane są referaty oraz prowadzone są dyskusje dotyczące aktualnych problemów automatyki elektroenergetycznej. Bieżąca działalność Komitetu polega też na organizowaniu spotkań roboczych Prezydium, na których omawiane są na ogół tematy i sprawy organizacyjne planowanych seminariów i konferencji.

Praca KAE, od początku istnienia, była łączona z działaniem Polskiego Komitetu Wielkich Sieci Elektrycznych (PKWSE – CIGRE), Komitetu Studiów (S.C.) 34 – Zabezpieczenia i sterowanie Lokalne – *Power System Protection and Lokalacal Control*, a od 2002 r. S.C. – B5 - Zabezpieczenia i Automatyka – *Protection and Automation*. Postanowiono, że przedstawiciele Polski w wymienionych Komitetach Studiów S.C. 34, a potem S.C. B5 CIGRE będą wchodzić do Prezydium KAE. Funkcje te sprawowali kolejno: prof. Andrzej Wiszniewski, Kazimierz Gostomski, Sylwia Wróblewska i obecnie Marcin Lizer.

Istotnym kierunkiem działania KAE było i jest organizowanie spotkań naukowo-technicznych. Spotkania te, początkowo sporadyczne, od 1997 roku stały się cyklicznymi. Poniżej zostaną krótko omówione zorganizowane dotychczas przez KAE, ogólnopolskie konferencje i seminaria.

W 2001 r. włączono do aktywnej współpracy z KAE kolegów zajmujących się automatyką elektroenergetyczną w Polskich Towarzystwach: Przesyłu i Rozdziału Energii Elektrycznej (PTPiRE) oraz Elektrowni i Elektrociepłowni Zawodowych (PTEiWZ).

Bardzo istotną dziedziną prac KAE była działalność wydawnicza możliwa dzięki wydawnemu od końca 1993 do końca 2011 roku, pod patronatem KAE, kwartalnika *Automatyka Elektroenergetyczna*. Działalność wydawnicza zostanie omówiona niżej.

KAE od początku swojego istnienia czuł się powołany do troski o stan automatyki elektroenergetycznej KSE, czego przejawem były dyskusje na konferencjach i seminariach Komitetu i próby wpływania na odpowiednie organy władzy. Opracowywano wnioski dotyczące oceny stanu EAZ w polskiej elektroenergetyce. W 1988 roku, kiedy to miała miejsce reorganizacja krajowej energetyki, opracowano i skierowano do odpowiednich władz memoriał, w którym przedstawiono negatywne skutki degradacji służb EAZ i wskazano zapobiegające temu środki. Nie uzyskano wówczas oczekiwanej reakcji decydentów. W latach 1990 – 91, kiedy podjęto w Polsce działania zmierzające do prywatyzacji i urynkwienia elektroenergetyki, w KAE został opracowany raport pt. „*Propozycja organizacji i działalności służb automatyki elektroenergetycznej w aktualnej strukturze organizacyjnej energetyki polskiej*”. Również wówczas, wystąpienie KAE nie znalazło

zrozumienia u władz resortowych. W 2003 roku, wobec widocznych negatywnych skutków urynkwienia energetyki, w świetle wielkich awarii systemowych, które miały miejsce w Europie Zachodniej, opracowano na Ogólnopolskiej Konferencji KEA (Ameliówka, październik 2003 roku) wnioski dotyczące bezpieczeństwa KSE skierowane do władz państwowych i resortowych. Wnioski te przesłano za pośrednictwem ZG SEP do czynników rządowych, prezesów zakładów dystrybucyjnych, wytwórczych, firm konsultingowych. W tym przypadku również nie nastąpiła oczekiwana reakcja. Pomimo, że dotychczasowe próby KAE zmierzające do wpływania na strukturę i finansowanie krajowej elektroenergetyki kończyły się niepowodzeniem, to Komitet, zrzeszający wybitnych specjalistów z dziedziny automatyki elektroenergetycznej, czuje się powołany do troski o bezpieczeństwo KSE i nie zaniecha działań w tej sprawie.

Z koleżeńskich relacji środowiska zabezpieczeniowców, wynika też działalność na rzecz członków Komitetu. Przykładem takiej działalności może być, ufundowanie nagrobków dla zasłużonych, wybitnych zabezpieczeniowców, naszych nauczycieli akademickich – profesorów – Jana Trojaka (Wrocław 2000 rok) i Józefa Żydanowicza (Warszawa 2001 rok). Inne przykłady działalności Komitetu na rzecz swoich członków, to występowanie do ZG SEP o wyróżnienia. Wynikiem takiego działania było m. in. nadanie godności Członka Honorowego SEP prof. Andrzejowi Wiszniewskiemu (1999 rok) i prof. Bohdanowi Synalowi (2002 rok), odznaczenia wielu naszych koleżanek i kolegów srebrnymi i złotymi odznakami SEP oraz medalami prof. Mieczysława Pożaryskiego, Kazimierza Szpotańskiego i prof. Stanisława Fryzego. Innym przejawem koleżeńskiej działalności Komitetu było organizowanie spotkań świątecznych z zabezpieczeniowcami seniorami.

3. Konferencje i seminaria

Pierwsza konferencja, na której powstała inicjatywa powołania KAE, odbyła się w Krasnobrodzie, w maju, 1986 roku została zorganizowana przez Zakład Energetyczny Zamość. Zainicjowała ona cykl konferencji, które zajmowały się problematyką EAZ sieci Średnich Napięć. W latach 1986 – 2008 odbyło się w Krasnobrodzie osiem konferencji „Automatyzacja Sieci Średnich Napięć w KSE”, w 3-letnich od-

stębach, współorganizowanych przez KAE i Zamojską Korporację Energetyczną.

W marcu 1997 roku, na zebraniu Prezydium Komitetu postanowiono, że KAE będzie organizował dwa spotkania rocznie – wiosenne seminarium monotematyczne oraz organizowaną jesienią, Ogólnopolską Konferencję „Zabezpieczenia Przekąźnikowe w Energetyce”, jako spadkobiorcę dawnych Narad Przekąźnikowych. Do organizacji wymienionych konferencji i seminariów zgłosili się Andrzej Dobroczyk, Anna Seliga i Sylwia Wróblewska, tworząc Komitet Organizacyjny, do którego w 2010 roku dołączył kol. Krzysztof Woliński, a w roku 2016, po przedwczesnej śmierci kol. Andrzeja Dobroczyka, kol. Marcin Lizer.

Poniżej zestawiono chronologicznie, organizowane cyklicznie, jesienią, Ogólnopolskie Konferencje (OK) „Zabezpieczenia Przekąźnikowe w Energetyce”:

- OK’1998, Bielsko Biała, 23–25.10.1998 r.,
- OK’1999, Rowy, 5 – 7.10.1999 r.,
- OK’2000, Jachranka, 11 – 13.10.2000 r.
- OK’2002, Myczkowce, 2 – 4.10.2002 r.
- OK’2003, Amejlówka, 15–17.10.2003 r.
- VII OK’2004, Gdańsk, 6–8.10. 2004 r.
- VIII OK’2005, Łódź, 19 – 21.10.2005 r.
- IX OK’2006, Bielsko-Biała, 18–20.10.2006 r.
- X OK, Nałęczów, 3–7.10.2007 r.
- XI OK’2008, Wrocław, 15–17.10.2008r.
- XII OK’2009, Poznań, 14–16.10.2009 r.
- XIII OK’2010, Chorzów, 13–15.10.2010 r.
- XIV OK’2011, Józefów, 19–21.10.2011 r.
- XV OK’2012, Kocierz, 17 – 19.10.2012 r.
- XVI OK’2013, Licheń Stary, 16–18.10.2013 r.
- XVII OK’2014, Karpacz, 15–17.10.2014 r.
- XVIII OK’2015, Zabrze, 14–16.10.2015 r.
- XIX OK’2016, Ożarów Mazowiecki, 12 – 14.10.2016 r.
- XX OK’2017, jest aktualnie organizowana. Odbędzie się w Kazimierzu Dolnym w dniach 11 – 13.10 br.

W wymienionych konferencjach uczestniczyło zwykle od 100 do 200 osób.

Na tematy seminariów wybierano aktualne zagadnienia, których omówienie w gronie specjalistów wydawało się istotne.

Problematyka EAZ sieci SN, podjęta już w Krasnobrodzie przy współdziałaniu Zamojskiej Korporacji Energetycznej była kontynuowana

w następnych latach, na następujących seminariach zorganizowanych przez KAE:

- „Zabezpieczenia Sieci Średnich Napięć”, Konstancin-Jeziorna, 18 - 21.05.2011 r.
- „Automatyka Elektroenergetyczna Inteligentnych Sieci Rozdzielczych”, Łódź, 01-03.2016 r.
- „Automatyka Elektroenergetyczna Sieci Średniego i Niskiego Napięcia”, Łądek Zdrój, 31.05-02.06.2017 r.

Problematyka EAZ elektrowni wodnych była tematem następujących seminariów:

- „Elektroenergetyczna Automatyka w Elektrowniach Wodnych”, Czorsztyn, 07-09.10.1997 r.
- „Elektroenergetyczna Automatyka w Elektrowniach Wodnych”, Międzybrodzie Żywieckie, 24-26.05.2002 r.
- „Wpływ Źródeł Odnawialnych na Pracę Krajowego Systemu Elektroenergetycznego”, Krokowa 27.05 - 29.05.2009 r.
- „Automatyka w Elektrowniach Wodnych”, Międzybrodzie Żywieckie, 23-25.05.2012 r.

Katastroficzna awaria bloku nr 5 o mocy 200 MW w Elektrowni Turów zainspirowała KAE do podjęcia problematyki dotyczącej awarii urządzeń elektroenergetycznych w elektrowniach i awarii systemowych. Tematyce tej powiczone były następujące seminaria:

- „Awaria w krajowych elektrowniach”, Elektrownia Turów – Złotniki Lubańskie, 11-13.05.1999 r.
- „Awaria w krajowych elektrowniach”, Elektrownia Turów – Złotniki Lubańskie, 30.05 – 01.06. 2001 r.
- „Awaria w krajowych elektrowniach”, Złotniki Lubańskie, 14-16.05.2003 r.
- „Automatyka elektroenergetyczna w świetle wielkich awarii systemowych”, Soczewka k/Płocka, 26-.05.2004 r.
- „Działanie Automatyki Elektroenergetycznej w warunkach awaryjnych systemu”, Bielsko-Biała, 28 – 30.03.2007 r.
- „Awaria w Systemach Elektroenergetycznych”, Konstancin-Jeziorna, 26-28.05.2010 rok.

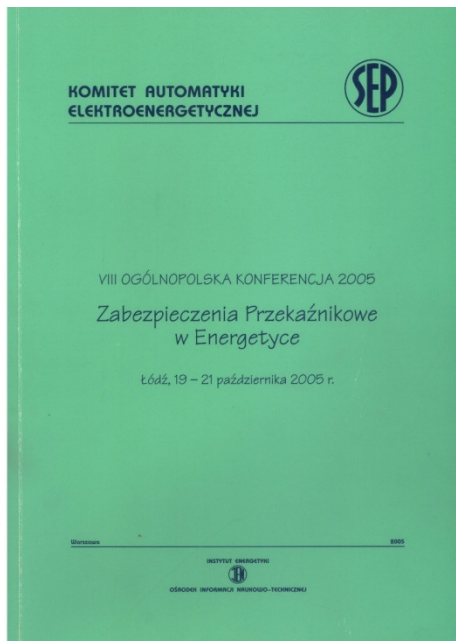
Problematyka EAZ elektrowni cieplnych była tematem następujących seminariów:

- „Elektroenergetyczna Automatyka Zabezpieczeniowa w Elektrowniach Ciepłych”, Elektrownia Opole – Kamień Śląski, 17-19.06.1998 r.

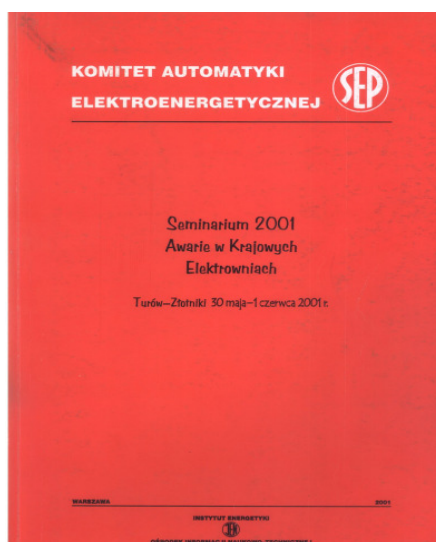
- „*Elektroenergetyczna Automatyka Zabezpieczeniowa w Elektrowniach Ciepłych*”, Kozienice, 14÷16.05.2014 r.

Problematyka techniki cyfrowej w stacjach elektroenergetycznych była tematem następujących seminariów:

- „*Technika Cyfrowa w Automatyce Elektroenergetycznej*”, Bielsko-Biała, 24 - 26.04.2013 r.
- „*Technika Cyfrowa w Stacjach Elektroenergetycznych*”, Augustów, 27-29.05.2015 r.

Rys. 5. Okładka materiałów na VIII Ogólnopolską Konferencję 2005

Rys. 6. Okładka materiałów na Seminarium 2001

Materiały konferencyjne i seminaryjne są od 1997 roku redagowane przez Daniełę Demjaniuk i, jako dokumentacje Instytutu Energetyki oznaczone numerami ISBN, drukowane w warszawskiej drukarni Multifont.. W wymienionych seminariach uczestniczyło zwykle od 50 do 80 osób.

Zarówno w czasie trwania konferencji, jak i seminariów, poza wycieczkami technicznymi, organizowane są wycieczki krajoznawcze. Uczestnicy mają, zatem możliwość zwiedzenia ciekawych i pięknych miejsc w Polsce. Niektóre seminaria odbywały się w historycznej scenerii, w obiektach takich jak: Zamek w Niedzicy (1997 rok), Pałac w Kamieniu Śląskim (1998 rok), Pałac w Krokowej (1009 rok), Zamek na Skale k. Łądką-Zdroju (2017 rok). Wymienione walory krajoznawcze stanowią dopełnienie korzyści merytorycznych i satysfakcji z spotkań koleżeńskich.

4. Działalność wydawnicza

Począwszy od końca 1993 roku wydawany był kwartalnik *Automatyka Elektroenergetyczna*, jako pismo KAE SEP. Wydawcą pisma był ZIAD w Bielsku-Białej. Redaktorem Naczelnym został dr Jan Zgaiński.

Rys. 7. Dr Jan Zgaiński

W skład pierwszej Rady Redakcyjnej weszli: Krzysztof Borkiewicz, Antoni Lisowski, Adam Pawłowski, Kryztyna Przedmojska, Ryszard Rabiega, Waław Rankiewicz, prof. Bohdan Synal, prof. Zbigniew Szczerba, prof. Jan Trojak, prof. Juliusz Wróblewski, Stanisław Wypych.

Rys. 8. Pierwsza Rada Redakcyjna A.

Stoją od lewej - w 1 rządzie: Bohdan Synal, Ryszard Migdalski, śp. Adam Pawłowski, Agata Eckert, Jan Zgaiński, śp. Wacław Rankiewicz - w 2 rządzie: Antoni Lisowski, Stanisław Wypych, Krzysztof Borkiewicz, Krystyna Przedmojska, śp. Juliusz Wróblewski.

We wstępie do pierwszego numeru kwartalnika (nr 0/1993), nowe pismo witali prof. Jan Trojak oraz ówczesny Prezes ZG SEP – Jacek Szpotański.

Kwartalnik, jako pismo naukowo-techniczne stał się polem działalności merytorycznej i organizacyjnej KAE. Drukowano w nim artykuły dotyczące zagadnień teoretycznych, doświadczeń technicznych oraz nowości wytwórców urządzeń automatyki elektroenergetycznej (w rubryce „U producentów”). W rubryce „W swoim gronie” znajdowały się

informacje o środowisku członków KAE, o spotkaniach, jubileuszach. W kwartalniku drukowano też wspomnienia pośmiertne o naszych kolegach, nauczycielach, wybitnych elektrykach.

Kwartalnik *Automatyka Elektroenergetyczna* został odznaczony Złotą Odznaką Honorową SEP.

W 1999 roku, w trosce o poziom merytoryczny pisma, powołano Radę Naukową, w skład której weszli: Józef Lorenc, Jan Machowski (przewodniczący), Paweł Sowa, Bohdan Synal, Janusz Szafran, Zbigniew Szczerba, Wilibald Winkler, Andrzej Wiszniewski, Sylwia Wróblewska.

Kwartalnik był wydawany do końca 2011 roku. Od 2012 roku *Automatyka Elektroenergetyczna* jest wydana raz na kwartał w miesięczniku *Wiadomości Elektrotechniczne*, którego Naczelnym Redaktorem jest Krzysztof Woliński.

LITERATURA

- [1]. Antoni Lisowski, Dokonania 15 –tu lat KAE, materiały konferencyjne „Pół wieku Służb Zabezpieczeń w elektroenergetyce”.
- [2]. Bohdan Synal, „Działalność i zamierzenia KAE”, *Automatyka Elektroenergetyczna*. Nr 0/1993.
- [3]. Antoni Lisowski, Dokonania Komitetu Automatyki Elektroenergetycznej na półmetku IV kadencji, „*Automatyka Elektroenergetyczna*. Nr 2/1995.
- [4]. Bohdan Synal, *Komitet Automatyki Elektroenergetycznej. Wczoraj i dzisiaj – przez 20 lat*, *Automatyka Elektroenergetyczna*. Nr 4/2006.